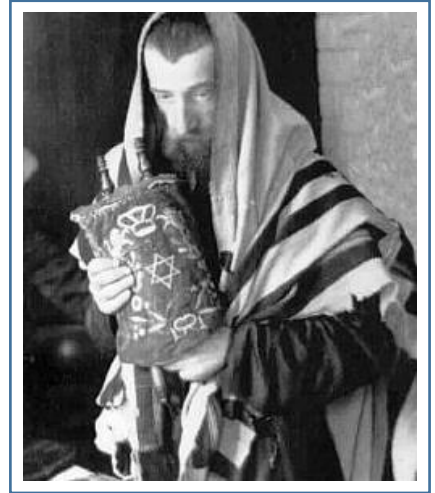

היהודי וספר התורה

(מ' פראגר)

ברית עולם כרותה בין היהודי וספר התורה. מאז מעמד הר סיני צמודים הם זה לזה, גורל אחד לשניהם. אולם לא היתה עוד תקופה בקורות ישראל, שבה הובלט והוטבע קשר הגורל שבין היהודי וספר התורה, כתקופתנו, כאשר קם לעינינו הצורר הנאצי הארור וזמם להכרית את בני-ישראל מעל פני האדמה. הבה ונעלה מתוך דפי הקורות של מלחמה זו מחרוזת עובדות, על עלילות גבורה של יהודים למען כבוד התורה.

א.

ראשית דרכם של משמידי היהודים בגלות אירופה היתה להעלות באש את בתי-הכנסת בכל קהילה וקהילה. משנכנסו חילות הגרמנים לישוב יהודי, היו מיד שולחים אש בבנין בית-הכנסת, כדי להטיל על יהודי המקום את אימתם. דבר זה נעשה בגלוי, לעיני השמש, לעתים בלויית תזמורת הצבא הגרמני. ויש שהיו הצוררים מזעיקים את יהודי המקום והכריחום לעמוד ולהסתכל במחזה. בה בשעה היו מחנות החיילים מסתערים בשצף קצף. במכשירי מלחמה חדישים, על בנין בית התפילה, כעל מצודת-עוז של היהודים. אבל לא פעם אירע שמתוך השורות של היהודים, המעונים והמדוכאים, קפץ מי- שהוא בבוז למוות וברוממות קודש, והציל את ספרי התורה מחילול.

*

בקהלת פשבורסק שבפולין קרה הדבר. שני הבניינים הסמוכים זה לזה, בית-הכנסת ובית-המדרש, אחוזים להבות. החיילים הגרמנים וקציניהם הקיפו בהמוניהם את הבניינים ונהנו מן החזיון. מאחוריהם נאספו המוני יהודים, ראשיהם מורדים מכאב ועלבון. רב העיר התייצב בשורה הראשונה לפי צו הגרמנים, והרשעים צחקו ולעגו בפניו. פתאום עקר הרב רגליו והתחיל רץ. מיד נראו עוד שני יהודים רצים אחריו. הגרמנים הפסיקו צחוקם וצעקו בכעס: "עמוד!" אבל הרב אינו שומע כלום, אין מעצור לפניו, גם להבות האש אינם עוצרים אותו. הוא ושנים האחרים נעלמו בתוך הבנין הבווער. הגרמנים כמעט יצאו מדעתם מרוב השתוממות. חלפו רגעי מספר והרב הופיע. בגדיו חרוכים, ועל פניו חיוך של נצחון כי בשתי ידיו ספר תורה.

ח-חוצפה יהודית! - רוטן המפקד הגרמני, ואחריו כל הרשעים. הם מכוונים את רוביהם כלפי בנין בית-הכנסת הבווער, כדי ששני היהודים, שעזרו לרב, לא יוכלו לצאת. גם את הרב הם מתקיפים בקתות רוביהם, אבל הרב צמוד לספר התורה ולא יפרד ממנו לצמיתות - -

*

ומעשה שהיה בקהלת ברסלאו שבשלזיה העלית בגרמניה. פלוגה טכנית מיוחדת של חיל הסער הנאצי, עוסקת בפיצוץ בית הכנסת. רעם של התפוצצויות מרעיד את הסביבה כולה. הבנין התמוטט, גג בית הכנסת נופץ לרסיסים. הבנין היה לתל חרבות. הרשעים גמרו את מלאכתם והפקידו שומרים לבל יעז יהודי לגשת למפולת. ואף על פי כן מתגנבים נערים יהודים ומחטטים בין ההריסות. מחפשים הם, אולי יצליחו להציל גוילי ספר תורה מתחת לעיי המפולת?

ואמנם הצליחו נערי ישראל במעשה זה, שסיכנו בו את נפשם. הצלחתם לא היתה שלימה. ספר התורה, שהעלוהו בקושי רב מבין ההריסות, גוויליו היו קרועים. רק כעבור שנים נתמלאה מדת הצלחתם. משזכו נערי ישראל אלה

לעלות לארץ ולהעלות אתם את הגוילים הקרועים, דאגו להשלים את החסר בספר התורה המוצל ולהוסיף גוילים חדשים במקום הקרועים. פה, בארץ הקודש, חגגו נערים אלה, שבגרו בינתיים, את חגיגת סיום ספר התורה. חגיגה זו היתה חגיגת נצחונם על מעניהם הרשעים, אשר השיגה אותם אחריתם המחפירה.

ב.

היהודים וספרי התורה שלהם אחוזים ודבוקים היו זה לזה, כשלהבת בגחלת. אי אפשר היה להפריד ביניהם ומה שאירע להם, אירע לספר התורה. הגרמנים היו שודדים את רכושם האחרון וכאשר היו היהודים טומנים במחבואים שונים את שארית הונם, היו טורחים להסתיר מעיני הצוררים גם את ספרי התורה האחרונים שנשארו לפליטה. וכאשר גברה יד הרשעים להרוג ולאבד את כל היהודים, והשרידים התחפרו באדמה, במרתפים, במערות ובבונקרים, היו לוקחים אתם את גוילי הספרים. תחבולות מיוחדות המציאו להטמנת ספרי התורה באדמה: כיסו אותם בפח, עטפום בנייר מזופת וכדומה, שלא יתקלקלו. גם כשהוצא גזר הדין של הכליון והיהודים הובלו בדרך האחרונה למחנות העינויים והמוות, גם אז נמצאו רבנים שבאו למצעד האחרון וספרי תורה בידיהם.

*

והנה מה שאירע בקהלת צ'רנוביץ שברומניה. גזירת הגרוש המוחלט הדהימה את היהודים. תוך ימים ספורים היה על כל יהודי העיר לעזוב את בתיהם ואת כל קניינם ולצאת לדרך. גדולה היתה המבוכה בין היהודים, וגדולה שבעתיים המהומה והבהלה. נער זקן, נשים וטף, ילדים ותינוקות, חולים ותשושים, כולם נדחקים ביחד. מאחריהם עיר מגוריהם, שבה היו כל ימיהם, מאחריהם קיני משפחותיהם, ולפניהם - דרך עטופה פחדים ואימת מוות. והנה בראש מסע הגרוש מופיעים הרבנים, עטורי שיבה, ובידיהם ספרי תורה, מקושטים בכל הקישוט. שקטים ושלוים צועדים הרבנים. ספרי התורה מורמים למעלה, כאילו זו תהלוכת-שמחה. מראה נהדר זה הרגיע והשקיט את אלפי היהודים. היהודים אינם בורחים, אינם צועקים, אינם מתרגשים, כדי שלא לבדח את מלויהם הרשעים, החיילים המזוינים. מתוך רגש כבוד עצמי יוצאים היהודים לדרכם האחרונה.

*

כדבר הזה קרה גם במחנה העצורים ויטל שבצרפת. שרידים מעטים של יהודים, נבחרי הגורל, אחרוני היהודים בני קהילות ישראל שבאירופה נאספו שם. מפולין ומצרפת, מבלגיה ומהולנד, רבנים וסופרים, נשים ענוגות וילדים מבוהלים, שעברו שבעה מדורי הגיהנום הנאצי. יהודים אלה מצוידים היו בתעודות מיוחדות כנתיני ארצות אמריקה. היסטורוצחים הגרמנים ולא ידעו אם גם לאלה משפט מוות. אבל בא היום המר, והפקודה יצאה להעביר גם אותם "בכיוון למזרח". כלומר בכיוון לפולין למחנות ההשמדה. נחרץ הגורל. בין המגורשים האחרונים היו רבנים ידועי שם, וביניהם הרב של קהילת אנטוורפן שבבלגיה. הרב הישיש הזה צועד אל רכבת המוות, הוא האחרון בתור, וצועד הוא בזריזות ובראש מורם, אף המרצחים מסתכלים ומשתוממים. בידו האחת מוליך הרב הזקן ילד יהודי, שהצילו בנס, בשעת צייד בקהילתו ובידו האחרת ספר תורה. זזה רכבת המוות ובשתי ידיו של הרב, שארית הרכוש שנשארה מקהילה גדולה וחשובה בישראל: ילד יהודי מזה וספר תורה מזה.

ג.

המרצחים הגרמנים נלחמו לא רק בעם ישראל אלא גם בתורת ישראל, ברוח היהדות, הפועמת והפועלת בתולדות האנושות. לפיכך התאמצו הרוצחים לבזות כל ספר תורה שנפל לידם. את יריעות הספרים היו הופכים ועשו אותם מרבדים לדרוס עליהם, ומן הגוילים עשו סוליות לנעליהם. אולם לא אחת באו על שכרם. הפרטיזנים היהודים היו נוקמים נקמת דם ישראל השפוף, ונקמת כבוד ישראל המחולל. הם היו מצילים ספרי תורה מידיהם הטמאות והיו מודדים למחללים מידה כנגד מידה. בגטו וילנה, ירושלים דליטא, פקדו הגרמנים לבער את השרידים האחרונים אשר

עוד נשארו בחיים, ואת כל אוצרות הרוח של היהודים. הם ערכו ציד וכינסו אותם במקומות ההרג ובו בזמן כילו חמתם גם בספרי התורה. בגיטו נאספו ספרי תורה רבים. והועברו לבית חרישת גרמני לנעלים. משנתעוררו הפרטיזנים לפעולה ויצאו להלחם במרצחים, דאגו לא רק להציל נפשות מישראל, אלא גם להציל את אוצרות היקר של היהודים. ביערות פולסיה שבפולין המזרחית הסתתר מחנה הפרטיזנים היהודי שהשתלט על אזור היערות. פלוגות פרטיזניות של יהודים לוחמים הטילו את מוראם על הסביבה, על הרוצחים הגרמנים ועל עוזריהם האוקראינים והבילורוסים. כאשר יחידה פרטיזנית יהודית יצאה לפעולה בכפרים, היתה טורחת לגלות את שותפי הגרמנים, שעזרו והשתתפו במעשי הרצח. באחת הבקתות מצא פרטיזן יהודי שטיח מוזר. בדק היהודי את הדבר וחלחלה עברה בעצמותיו - היתה זאת יריעה של ספר תורה שחולל. הפרטיזנים לא האמינו לאמתלאות של האיכר והוציאו את פסק דינם להעלות את הבקתה באש. ובאיכר העידו לאמר: - לך והודע ברבים, כי כל אשר יחלל קדשי ישראל או ישלח אי לדו ביהודים, אחריתו תהיה מרה עד מאד!

עבודות

למאמר של מ. פראגר שלושה פרקים ופתיחה.

א. קראו את הפתיחה ונסחו במשפט קצר את הנושא של המאמר: _____

על ידי מה יסבך הנושא בהמשך? העתיקו מן הפתיחה את המשפט המתאים: _____

ב. השלימו את הטבלה

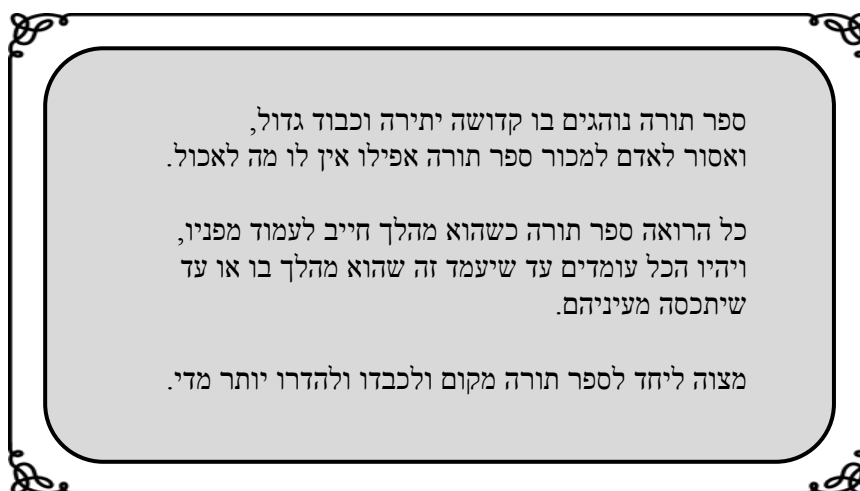
<u>המקום</u>	<u>מטרת הגרמנים</u>	<u>הגבורים</u>	<u>מעשה הגבורה</u>	<u>סופם</u>
קהילת פשבורסק בפולין	_____	_____	_____	_____
קהילת ברסלאו בגרמניה	_____	_____	_____	_____
קהילת צ'רנוביץ ברומניה	_____	_____	_____	_____
מחנה ויטל בצרפת	_____	_____	_____	_____

הידעת

ספר התורה הראשון נכתב בידי משה רבינו מאת ה', 'והושם לצד ארון ברית ה' במשכן. כמו כן כתב משה שנים עשר ספרי תורה לכל שבט ושבט ומהם הועתקו ספרי התורה שבכל הדורות" העתיקו מחומש דברים, פרשת וילך, פרק ל"א פס' ט

פסוקים כ"ה כ"ו

ג . מהלכות ספר תורה

הוכיחו את חשיבותו וערכו של ספר התורה עפ"י ההלכות הנ"ל

ד. ודאי השתתפתם פעם אחת לפחות ב"הכנסת ספר תורה",

כתבו מה הדבר שהרשים אתכם ביותר במעמד זה, ומדוע?